

Milinovića prelazio je preko međa njegove malene dijeceze. Staroslavenska liturgija je mogla postati veliko, moćno sredstvo apostolata, u novim prilikama koje su mogle nastati.

Da li se, na kraju, može naporima nadbiskupa Milinovića pridati i neki liturgijski sadržaj u smislu kako se to danas shvaća? Posle rečenog, moglo bi se reći, bez straha od pretjerivanja, da su oni svakako jedan doprinos, skroman, vremenski i prostorno ograničen, ali ipak doprinos liturgijskom pokretu, barem gledan u svom povijesnom razvitku, pokretu koji je nastojao da smanji onaj razmak stvoren povijesnim razvojem društva, (pogotovu izumiranjem latinskog jezika kao živog, od vjernih narodnih masa shvatljivog jezika) između liturgije i vjernika.

Posle liturgijske konstitucije II Vat. Koncila, liturgijski je pokret dobio nov zamah, novu snagu i nove smjernice u postizavanju svojeg cilja. Zadatak mu je, među drugim, smanjiti sve više pomenuti razmak između liturgije i vjernika, pogotovu ondje i u onim krajevima gdje je na tom polju malo ili nimalo učinjeno, a s ciljem da liturgija postane stožer njihove pobožnosti — rationabile, intelligibile obsequium. To će se postići ne samo obnovom starih časnih povlastica (kao što je htio nadb. Milinović) nego i sa novim koracima i potezima, a kao plod sagledavanja i procjene stvarne situacije na terenu. Nastojati udovoljiti potrebama svijui vjernika, koristeći se raspoloživim sredstvima i mogućnostima, ne polazeći pri tome od predrasuda ili nametanja apriornih pogleda i rješenja. Sprovođenje novoga u konkretno spada na mjerodavne cnkvene faktore, — na koje je ocijeniti, suditi, odlučiti.

70 godina je od pokušaja na tom polju u jednoj od jugoslovenskih dijeceza. — Da sam na to podsjetio nek se shvati kao skromno, ali dužno priznanje jednom časnom i hrabrom naporu; kao podsjećanje na nešto što to zaslužuje (a ne spominje se); kao citiranje jednog primjera koji se može koristiti, uzeo se on kako god se htjelo — pa i kao nauspjeh, sa svojim razlozima i uzrocima.

Don PETAR PERKOLIĆ

KOJI SU NAM LITURGIJSKI PRIRUČNICI NAJPOTREBNIJI?

Početak je ovogodišnje korizme vrlo značajan datum za savremenu liturgijsku obnovu. U sudjelovanju će vjernika kod bogoslužja biti učinjen velik korak samo pod uvjetom, ako vjernike pripravimo na sve što donosi Uputa Svetog Zbora obreda od 266-IX-1964. i ako im damo u ruke potrebite tekstove bez kojih se neće ništa postići.

Mnogi žele čitav Misal, a ne misle da nemamo njegov prijevod koji bi sve koliko toliko zadovoljio i da bi njegovo tiskanje stajalo mnogo vremena i troška. Uz to svojim formatom i slovima ne bi odgovarao za javnu porabu misnika, čitačima i pjevačima. A najvažnije je ovo: takav je mali Misal u rukama vjernika mogao biti liturgijskim radnicima ideal pred par godina, dok saborska Uredba o sv. bogoslužju traži drugo, mnogo više. Na vrlo važan čl. 27., koji treba uvijek imati pred očima, nadovezuje čl. 28: »U liturgijskim obredima neka svatko, bio služitelj ili vjernik, vrši svoju službu i čini **samo ono i sve ono što** na nj spada prema naravi obreda i prema liturgijskim propisima«.

Ne treba dakle više vjernike, pa ni č. sestre, nagovarati da kod Mise pročitaju sve što čita misnik, nego da njega prate, njega slušaju, njemu odgovaraju, i to svi zajedno. Kod Mise se najbolje sudjeluje ne očima u svoj mali Misal nego k oltaru, kojemu su kao središnjoj tački upravljena sva prisutna srca. Već je sv. Ignacije antiohijski pisao Magnežanima: »Ne vjerujte da išta možete učiniti odijeljeni. Nema dobra nego ono što ga učinite zajedno... Zurrte se da se sakupite u isti Božji hram, oko oltara koji je Isus Krst«. Priznajmo da su naši vjernici, osobito po gradskim župama, daleko od ovog jedinstva kod bogoslužja. U njihovu preodganjanju može nam mnogo pomoći knjiga p. Rogueta o sv. Misi, koju je ILO želio izdati još u misnoj godini, a sada se može nabaviti kod izdavača: o. Ivana Jegera, Turanj, p. Filipjakov kod Zadra.

Mjesto malog hrvatskog »Missale plenum« trebamo čim prije tri zasebne knjige koje će omogućiti misniku, pjevačima i vjernicima da dostojno obave svoju ulogu u zajedničkoj Misi.

1. **Za misnika**, uz dosadanji latinski ili staroslavenski Misal, trebamo u velikom formatu i dosta velikim slovima sve tri glavne molitve svake Mise: početnu, prikaznu i popričesnu. U tom će priručniku biti i sve drugo što misnik sam hrvatski moli, govori, pozdravlja ili poziva puk. Ako se dobije dozvola da i prefacija bude na živom jeziku, onda i ona (po mogućnosti s još nekoliko prefacija npr. za advenat itd. kako su već dobili neki narodi). Prema br. 42 Upute u toj knjizi trebaju biti i svi napjevi koje misnik ima pjevati na narodnom jeziku. Ne smije izostati ni napjev za završnu doksologiju misnog kanona koju odsad misnik može pjevati. U taj bi priručnik spadala i »molitva zajednice« na prikazanju, kako za prijedlog i pokus donosimo sprijeda u posebnom članku.

2. **»Evangelistar«** s poslanicama i evanđeljima imamo zasad u odobrenim prijevodiima Dr. Zuvica i o. Vlačića. Treba misliti i na nov prijevod, jedinstven za sve naše krajeve. Posao neće biti lak i tražit će mnogo znanja i obazrivosti. Međutim se zasad možemo pomoći i Misalom Dr. D. Kniewaldę kao i prijevodom koji je izlazio u »Sv. Misi« (prilogu lista »Molite braćo«). Ovaj je prijevod perikopa priredio iznova Dr. Zuvic, a pregledalo ga je više ljudi, dok je konačnu korekturu obavljao vlč. Meštrović, referent za jezik u ILO-u. Istina, imamo vrlo lijep prijevod NZ od Dr. o. Rupčića (kao i »Evandjelje« od Dr. o. Dude, koji da sprema i prijevod poslanica), ali ne odgovara br. 40a Upute i uz to često stavlja rečenicu koja uvodi upravni govor iza ovoga, što je prilična smetnja kod pjevanja. Taj prijevod nije ni sada odobren za službeno čitanje kod bogoslužja.

3. **Misne molitve i pjesme za puk**. Za najveći su dio tih molitava prijevod već odredili naši biskupi (v. »Služba Božja« 1962, 139-42). Kad je Dr. o. Radić u Zagrebu na tečaju 1963. navijestio da će SIB izdati te molitve na posebnom kartonu, svi su oduševljeno pljeskali, ali dobar dio naklade još i sada leži u Makarskoj. Evo prigode da se barem to nabavi i odmah uvede. Kad naš episkopat odobri još i prijevod uvodnih zaziva u prefaciju i odgovora na kraju Mise, onda će se i to dodati onome što spada na vjernike, a sve drugo što se po raznim biskupijama i župama moli zajedno naglas najbolje ovom prigodom ukinuti.

Misne pjesme nisu razne popijevke koje se još uvijek često pjevaju preko Mise, a bez veze s pojedinim misnim dijelovima. Misne su pjesme: ulazna, iza poslanice, prikazna i pričesna. Te sada trebaju po mogućnosti svi prisutni pjevati ili moliti naglas, ili da ih pjevaju odabrani pjevači. Za njih je g. 1894. bio izdan u Zadru hrvatski prijevod (v. članak Dr Kniewalda u SB 1965, 15), a sad bi trebalo čim prije prirediti i izdati novo izdanje za sve naše krajeve. Dok ga ne dobijemo, naš će liturgijski list za vjernike donositi svakog mjeseca te pjesme za sve nedjelje i blagdane dotičnog mjeseca, i to kako su izlazile u »Sv. Misi«. Na poziv je ILO-a taj prijevod priredio njegov član vlč. Dragutinac, a pregledalo ga je i ispravilo više ljudi. Poželjno je da vjernici u što većem broju primaju sada taj svoj liturgijski list koji u našoj liturgijskoj obnovi može odigrati vrlo važnu ulogu. Sve je odvisno od suradnika i pretplatnika.

Ovdje je izneseno sadašnje naše stanje i potrebe. Još jedanput: uvedimo pomoću ovih priručnika svi jednako sve ono što će se od I korizmene nedjelje kod Mise moliti ili pjevati hrvatski, a sve druge zajedničke pjesme ili molitve kod Mise napustimo. Jedino se kod prikazivanja može pjevati koji prikladan himan ili psalam, a i odgovarajuća popijevka. Prije početka i na kraju Mise može se pjevati neka pučka crkvena pjesma koja nije u vezi s Misom. Glavno je da svi prisutni odgovaraju misniku, a onda će se i »svetom šutnjom« (Uredba 30), osobito iza posvećenja duh vjernika odgajati da što dostojnije sudjeluju kod žrtve našeg spasenja.

Jedinu bi iznimku smjela tvoriti »Vodičem« odobrena pjesma »Zdravo Tijelo«. Ali i tu bi pjesmu trebalo skratiti (i svakako ne posebno spominjati rana Isusovih ruku i nogu), a po mogućnosti je i ograničiti samo na neke dane. Neka je ne znam kako uvriježena, lako je uvidjeti da izražava klanjanje a ne prikazanje Isusove i naše žrtve, kako to baš u tom času hoće enciklika »Mediator Dei« a i sama liturgija (središnjim glagolom anamneze: offerimus). Uz to, ako ne uvedemo tada saborskom Uredbom predviđenu »svetu šutnju«, kad ćemo je uopće uvesti? »Zdravo Tijelo« moglo bi se pjevati dok se vjernici pričesuju, osobito ako ima dosta pričesnika, što je najviše poželjno, jer bez toga nema liturgijske obnove.

O. M. KIRIGIN

BLAGOSLOV Z NAJSVETEJŠIM PO MAŠI

Liturgična obnova ima za vzor bogoslužje prvih kristijanov. To bogoslužje je raslo iz apostolskih izročila in je po nastanku najbližje viru, zato se vse prežeto s pristnim kršćanskim duhom. Temu vzoru skuša približati liturgična obnova današnje bogoslužje. Kdor pa bi hotel tudi blagoslov z Najsvetejšim po maši urediti p oprakršćanske vzoru, ne bi nič opravil, ker ga prvi kristjani niso poznali. Blagoslov z Najsvetejšim po maši se je pojavil šele v 15. stoletju in je zgolj paraliturgični dodatek maši. Blagoslova ne moremo urediti po prakršćanskem vzoru, temveč ga bo treba po maši opustiti, če bomo hoteli bogoslužje približati temu vzoru.

Kako je nastal blagoslov z Najsvetejšim po maši? Zakramenti so po svoji biti tako sveti, da jih Cerkev ni nikoli delila